

Brusel 16. června 2023
(OR. en)

10607/23

Interinstitucionální spisy:
2023/0076(COD)
2023/0077(COD)

ENER 358
ENV 687
CLIMA 304
COMPET 621
CONSOM 232
FISC 126
CODEC 1123

POZNÁMKA

Odesílatel:	Výbor stálých zástupců (část I)
Příjemce:	Rada
Č. dok. Komise:	7435/23 +ADD1 7440/23 +ADD1
Předmět:	Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se mění nařízení (EU) č. 1227/2011 a nařízení (EU) 2019/942 s cílem zlepšit ochranu Unie před manipulací s trhem na velkoobchodním trhu s energií Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se mění nařízení (EU) 2019/943 a (EU) 2019/942 a směrnice (EU) 2018/2001 a (EU) 2019/944 s cílem zlepšit uspořádání trhu Unie s elektřinou – obecný přístup

I. ÚVOD

1. Dne 14. března 2023 předložila Komise návrh nařízení s cílem zlepšit uspořádání trhu Unie s elektřinou a nařízení s cílem zlepšit ochranu Unie před manipulací s trhem na velkoobchodním trhu s energií (REMIT).

2. Tyto návrhy vycházejí z velmi vysokých cen a volatility na trzích s elektřinou zaznamenaných v letech 2021 a 2022 a jsou založeny na třech pilířích – chránit spotřebitele, posílit stabilitu a předvídatelnost nákladů na energie, a tím přispět ke konkurenceschopnosti hospodářství EU a podpořit nové investice do energetiky.

II. AKTUÁLNÍ STAV

1. Ve druhé polovině března 2023 zahájilo švédské předsednictví jednání o návrzích v Pracovní skupině pro energetiku. Na základě výsledků těchto jednání předložilo předsednictví pět revizí nařízení o zlepšení uspořádání trhu Unie s elektřinou a nařízení REMIT.
2. Práce na obou návrzích se v posledních měsících urychlila a ministři je projednávali rovněž na zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku (energetika) konaném v Bruselu dne 28. března 2023, z něhož vyplynuly pokyny pro další práci.
3. Návrhy byly rovněž projednány dne 31. května ve Výboru stálých zástupců, kde se jednání zaměřila především na dvousměrné rozdílové smlouvy, vyhlášení regionální nebo celounijní krize cen elektřiny a kapacitní mechanismy. Výbor stálých zástupců poskytl předsednictví politické pokyny a stanovil směr pro další práci.
4. Aktuální pátá revize uvedená v dokumentech 10605/23 a 10606/23 by měla sloužit jako základ pro obecný přístup. Nový text je vyznačen **tučně a podtržením** a vypuštěný text je označen symbolem [...]. Text předchozích revizí je vyznačen **tučně** a vypuštěný text symbolem **[...]**.

III. ČINNOST V RÁMCI EVROPSKÉHO PARLAMENTU A DALŠÍCH ORGÁNŮ UNIE

1. V Evropském parlamentu je výborem příslušným pro oba návrhy Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE). Zpravodajem pro nařízení o zlepšení uspořádání trhu Unie s elektřinou je poslanec Evropského parlamentu Nicolás González Casares (S&D, Španělsko) a pro nařízení REMIT je to poslankyně EP Maria da Graça Carvalhoová (PPE, Portugalsko). Parlament by měl obě zprávy vypracovat v září 2023.
2. Evropský hospodářský a sociální výbor ani Evropský výbor regionů stanoviska k tomuto návrhu dosud nevydaly.

IV. HLAVNÍ PRVKY KOMPROMISNÍHO NÁVRHU PŘEDSEDNICTVÍ

1. Členské státy podpořily způsob, jakým se do průběhu práce na čtyřech revizích obou návrhů promítla politická rozprava ve Výboru stálých zástupců a diskuse v rámci Pracovní skupiny pro energetiku.
2. Z důvodu právní jistoty a jasnosti budou články 2 a 3 navrhovaného nařízení o trhu s elektřinou, kterým se mění směrnice (EU) 2018/2001 a (EU) 2019/944, od uvedeného nařízení odděleny a stanou se samostatnou směrnicí. Jedná se o právní a technickou úpravu, která nemá vliv na hmotněprávní ustanovení návrhů.
3. Nejvýznamnější změny lze shrnout takto:

Pokud jde o nařízení o uspořádání trhu s elektřinou:

1. V článku 7a nařízení byla ustanovení týkající se produktu pro snížení spotřeby ve špičkách, který si mohou členské státy obstarat a aktivovat za účelem snížení poptávky po elektřině ve špičkách, provázána s článkem 66a směrnice, v němž se stanoví vyhlášení regionální nebo celounijní krize cen elektřiny. Daný produkt je omezen na dobu krize cen podle čl. 66a odst. 2.

2. Podle článku 7b nařízení mohou být údaje z vyhrazených měřicích zařízení používány provozovateli přenosových soustav a provozovateli distribučních soustav pouze se souhlasem konečného zákazníka. Pokud konečný zákazník nemá nainstalovaný inteligentní měřič nebo pokud inteligentní měřič konečného zákazníka nedodává údaje nezbytné k zajištění odezvy strany poptávky nebo služeb flexibility, akceptují provozovatelé přenosových soustav a provozovatelé distribučních soustav údaje z vyhrazeného měřicího zařízení, jsou-li k dispozici.
3. Podle článku 8 nařízení bude do 1. ledna 2026 uzávěrka obchodování mezi zónami na vnitrodenním trhu nejdříve 30 minut před reálným časem. Regulační orgán daného členského státu však může na žádost příslušného provozovatele přenosové soustavy udělit výjimku z tohoto požadavku, a to nejpozději do 1. ledna 2029, pod podmínkou, že bude předloženo posouzení dopadů a akční plán s cílem zkrátit uzávěrku obchodování mezi zónami na vnitrodenním trhu na 30 minut. Tuto výjimku lze dále prodloužit nejvýše o tři roky pod podmínkou, že bude předložen revidovaný akční plán a posouzení dopadů. Nejpozději do 1. ledna 2032 bude uzávěrka obchodování mezi zónami na vnitrodenním trhu nejdříve 30 minut před reálným časem.
4. Pokud jde o článek 9 nařízení, realizace regionálních virtuálních uzlů je nyní podmíněna provedením posouzení dopadů. Po dokončení tohoto posouzení přijme Komise prováděcí akt, kterým se zavede koncepce dlouhodobého trhu Unie založeného na regionálních virtuálních uzlech a podporovaného alespoň dlouhodobými přenosovými právy vydanými provozovateli přenosových soustav. Tento prováděcí akt zahrnuje mimo jiné metodiku pro vymezení zeměpisné působnosti regionálních virtuálních uzlů a metodiku pro výpočet referenčních cen pro tyto uzly.
5. Pokud jde o článek 19 nařízení, bylo vyjasněno, že kompenzace z důvodu snížené kapacity propojovacích vedení pro provozovatele zařízení na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů na moři v nabídkové zóně na moři se týká provozovatelů zařízení přímo připojených ke dvěma nebo více nabídkovým zónám. Tato kompenzace každoročně nepřekročí celkový příjem z přetížení plynoucí z propojovacích vedení mezi dotčenými nabídkovými zónami.

6. Podle článku 19a nařízení členské státy podporují využívání smluv o nákupu elektřiny odstraněním neopodstatněných překážek a nepřiměřených nebo diskriminačních postupů či poplatků. Bylo rovněž vyjasněno, že nástroje na podporu využívání smluv o nákupu elektřiny mohou mimo jiné zahrnovat státem podporované systémy záruk za tržní ceny, soukromé záruky nebo usnadnění sdružování poptávky pro uvedené smlouvy.
7. Pokud jde o článek 19b nařízení, bylo vyjasněno, že dvousměrné rozdílové smlouvy se vztahují na nové investice zaměřené na podstatnou modernizaci stávajících výroben elektřiny, zvýšení jejich kapacity nebo prodloužení jejich životnosti. S cílem zohlednit projekty, které se v členských státech v současnosti připravují, bylo doplněno odpovídající přechodné období, tj. ustanovení tohoto článku se budou vztahovat pouze na smlouvy v rámci režimů přímé podpory cen týkající se nových investic do výroby uzavřené po třech letech ode dne vstupu tohoto nařízení v platnost. Přechodné období pro hybridní aktiva na moři připojená ke dvěma nebo více nabídkovým zónám je stanoveno na pět let. Pokud jde o rozdělení příjmů vyplývajících z rozdílových smluv, je zapotřebí velice pečlivě stanovit, jak dosáhnout náležité rovnováhy mezi poskytnutím flexibility členským státům a vrácením příjmů konečným zákazníkům. Hlavní pravidlo, že příjmy se rozdělují konečným zákazníkům, zůstává zachováno, ale členské státy je mohou využít rovněž k financování nákladů na režimy přímé podpory cen nebo na investice do snížení nákladů na elektřinu pro konečné zákazníky. Podíl příjmů rozdělovaných konečným zákazníkům z řad podniků nesmí překročit kombinovaný podíl všech podniků na spotřebě elektřiny. Přerozdělením nejsou dotčena ani pravidla státní podpory stanovená v člancích 107 a 108 SFEU. V neposlední řadě byla do uvedeného článku zahrnuta i výjimka pro malá zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů a demonstrační projekty.
8. Pokud jde o ustanovení o flexibilitě uvedená v nařízení:
- Celkově byly vazby mezi ustanoveními o flexibilitě v člancích 19c–19f posíleny a dále vyjasněny.

- V článku 19c nařízení byl dále upřesněn obsah zprávy o potřebě flexibility soustavy a je v něm jasně uvedeno, že zprávu může přijmout jiný orgán nebo subjekt určený členským státem, než je vnitrostátní regulační orgán, a že tyto orgány mohou požádat provozovatele přenosových soustav a provozovatele distribučních soustav o poskytnutí vstupních údajů. Ve zprávě se zohlední evropské posouzení přiměřenosti zdrojů a vnitrostátní posouzení přiměřenosti. Dále se v ní alespoň vyhodnotí překážky bránící flexibilitě na trhu a uvedou návrhy relevantních zmírňujících opatření.
 - V článku 19d nařízení se nyní orientační vnitrostátní cíl vztahuje na nefosilní flexibilitu a vychází ze zprávy podle článku 19c. Členské státy mohou rovněž stanovit předběžné orientační cíle před prvním předložením zprávy.
 - Podle článku 19e nařízení mohou členské státy uplatnit režimy podpory nefosilní flexibility sestávající z plateb za dostupnou kapacitu, pokud investice do nefosilní flexibility nepostačují k dosažení orientačního vnitrostátního cíle stanoveného v článku 19d. To členským státům nebrání v tom, aby své orientační cíle plnily jinými prostředky.
9. Pokud jde o kapacitní mechanismy, členské státy vyjádřily potřebu zefektivnit schvalovací postup. S cílem reagovat na připomínky členských států bylo doplněno ustanovení o přezkumu, podle něhož Komise nejpozději do jednoho měsíce po vstupu tohoto nařízení v platnost předloží podrobnou zprávu, v níž posoudí možnosti zefektivnění a zjednodušení postupů podle kapitoly IV. V této souvislosti Komise požádá agenturu, aby případně upravila metodiku pro evropské posouzení přiměřenosti zdrojů. Kromě toho nejpozději tři měsíce po vstupu tohoto nařízení v platnost předloží Komise návrhy zaměřené na případné zjednodušení postupu posuzování kapacitních mechanismů.

10. Pokud jde o kapacitní mechanismy, členské státy v průběhu jednání požádaly o odstranění dočasné povahy a odkazu na kapacitní mechanismy jakožto krajní opatření. Navzdory nutnosti omezit narušení hospodářské soutěže a vnitřního trhu se v navrhovaném znění uznává, že kapacitní mechanismy mohou hrát významnou úlohu při zajišťování zdrojové přiměřenosti, zejména během přechodu na bezuhlíkový systém. V této souvislosti se ve znění zavádí možnost požádat Komisi o omezené rozšíření odchylek od mezní hodnoty emisí CO₂ v rámci kapacitních mechanismů z důvodu otázek bezpečnosti dodávek.
11. V článku 64 nařízení, článku 66 směrnice a bodě odůvodnění 53b byly Estonsku, Litvě a Lotyšsku umožněny nové odchylky, pokud jde o jejich vyrovnávací trhy. Avšak vzhledem k tomu, že jsou pobaltské země, pokud jde o řízení frekvence, závislé na synchronně propojené oblasti zajišťované Ruskem, nebyly dosud s to vytvořit svůj vlastní fungující vyrovnávací trh. Útočná válka Ruska proti Ukrajině zvýšila riziko v oblasti bezpečnosti dodávek, jemuž pobaltské státy čelí. Tyto země budou proto po určitou dobu osvobozeny od některých požadavků, které se na stávající vyrovnávací trhy vztahují, s cílem umožnit rozvoj jejich vlastního vyrovnávacího trhu a propojení se synchronně propojenou oblastí kontinentální Evropa.
12. Článek 66 a odpovídající bod odůvodnění 53g zavádějí pro Kypr odchylky od čl. 40 odst. 4 a čl. 54 odst. 2, dokud nebude vybudováno propojení mezi přenosovou soustavou Kypru a přenosovými soustavami jiných členských států.
13. Pokud jde o ustanovení směrnice týkající se spotřebitelů:
 - V 46. bodě odůvodnění se upřesňuje, že zákazníkům by mělo být umožněno mít ve svých odběrových místech pro jediné místo připojení více než jeden bod měření a účtování. Členským státům zde byla poskytnuta větší flexibilita pro stanovení těchto pravidel na vnitrostátní úrovni. Kromě toho byla doplněna možnost používat inteligentní měřicí systémy, které mohou přímo pokrývat více než jeden bod měření.

- Do článku 11a a 44. bodu odůvodnění bylo doplněno, že členské státy mohou osvobodit dodavatele, kteří nabízejí pouze smlouvy s dynamickým určováním ceny, od povinnosti nabízet smlouvy za pevnou cenu a na dobu určitou za předpokladu, že to nebude mít negativní dopad na hospodářskou soutěž a zůstane zachován dostatečný výběr smluv za pevnou cenu a na dobu určitou.
- V článku 15a a 51. bodě odůvodnění o sdílení energie byla vyjasněna odpovědnost za odchylku mezi aktivními zákazníky. Veškerá stanovená práva a povinnosti spotřebitelů se navíc vztahují na konečné zákazníky zapojené do systémů sdílení energie. Dále bylo vyjasněno, že konceptem sdílení energie nejsou dotčena použitelná vnitrostátní pravidla pro povolování dodavatelů.
- V článku 27a a 48. bodě odůvodnění bylo objasněno, že tato směrnice nezasahuje do stávajících systémů dodavatelů poslední instance. Pokud tedy členský stát jmenoval dodavatele poslední instance již před vstupem této směrnice v platnost, není nutné, aby proběhl nový postup jmenování tohoto dodavatele. Jmenovat dodavatele poslední instance je dále možné buď před jeho selháním, nebo v okamžiku jeho selhání.

- V článku 66a a 53. bodě odůvodnění byl Radě poskytnut větší prostor pro uvážení při rozhodování o tom, kdy nastane krize cen elektřiny. Rada by měla na návrh Komise prostřednictvím prováděcího rozhodnutí určit, kdy nastane regionální nebo celounijní krize cen elektřiny, a v rozhodnutí by měla být rovněž uvedena jeho časová platnost, která může být až jeden rok. Pokud jde o spouštěcí mechanismy, kritéria týkající se velkoobchodního trhu byla převážně zachována v souladu s návrhem Komise, ale zavádí se možnost vyloučit při výpočtu velmi vysokých cen období abnormálně vysokých cen. Zároveň byla zvýšena flexibilita kritérií týkajících se maloobchodního trhu, částečně zavedením rozmezí pro výši prudkých nárůstů maloobchodních cen elektřiny, částečně zkrácením výhledového posouzení toho, jak dlouho se podle předpokladů tyto ceny udrží, a to ze šesti měsíců na tři měsíce. V neposlední řadě byl do návrhu doplněn mechanismus pro prodloužení platnosti příslušného rozhodnutí v případě regionální nebo celounijní krize cen, který bude podléhat posouzení Komise a návrhu Komise.
- Pokud jde o lhůtu pro provedení směrnice, bylo zachováno obecné pravidlo šesti měsíců v souladu s návrhem Komise. Bylo však zavedeno období dvacet čtyř měsíců v případě článku 4 o svobodném výběru dodavatele a článku 15a o sdílení energie s cílem usnadnit postupy členských států pro provádění těchto ustanovení.

Pokud jde o nařízení REMIT:

- a) V čl. 2 odst. 20a) a v 10. bodě odůvodnění byla na žádost několika delegací za účelem dalšího upřesnění návrhu vložena definice „evidence příkazů“.
- b) V člancích 4a a 9a a v 11. a 12. bodě odůvodnění, které se týkají platform pro důvěrné informace a registrovaných mechanismů pro hlášení obchodů, bylo doplněno, že agentura by měla mít v určitých případech pravomoc odejmout povolení. Kromě toho byla Komise zmocněna k přijímání prováděcích aktů za účelem dalšího vyjasnění provádění ustanovení týkajících se platform pro důvěrné informace a registrovaných mechanismů pro hlášení obchodů. Tyto články se použijí následně až poté, co Komise přijme příslušné prováděcí akty.
- c) V článku 9 a v bodě odůvodnění 18a byl změněn požadavek na účastníky trhu v Unii, kteří mají sídlo nebo jsou usazeni ve třetí zemi. Nyní se místo ohlášení kanceláře vyžaduje, aby tito účastníci trhu určili zástupce v členském státě, v němž působí, aby se zajistila pro členské státy větší přehlednost.
- d) Pokud jde o článek 13, agentura ACER může vykonávat své pravomoci v rámci jurisdikce členských států, pokud vnitrostátní regulační orgán nevznesl námitku na základě toho, že formálně zahájil nebo provádí vyšetřování těchto skutečností, anebo vyšetřování těchto skutečností provedl a rozhodl, zda došlo či nedošlo k nějakému porušení. Předtím agentura ACER informuje vnitrostátní regulační orgán a další dotčené orgány. Agentura ACER může uplatnit své pravomoci, pokud vnitrostátní regulační orgán nepřijme nezbytná opatření, aby vyhověl žádosti agentury v případech s přeshraničním dopadem. Po ukončení vyšetřování vypracuje agentura ACER zprávu o vyšetřování, v níž uvede svá zjištění.

- e) V článku 13 bylo nicméně doplněno, že agentura může vykonávat své pravomoci, aniž je dotčen odstavec 3a, pokud ji příslušný vnitrostátní regulační orgán požádá o výkon jejích pravomocí, pokud jde o akty, které mají přeshraniční dopad.
- f) V článku 13a týkajícím se kontrol na místě prováděných agenturou ACER bylo vyjasněno, že kontroly se připravují a provádějí v úzké spolupráci a koordinaci s vnitrostátními orgány. Zmocnění agentury ACER pro kontroly na místě bylo v zájmu větší přehlednosti dále upřesněno. Bylo rovněž doplněno, že kontroly na místě v soukromých prostorách nemohou být prováděny bez předchozího povolení justičního orgánu.
- g) Článek 13c týkající se procesních záruk vyšetřování ze strany agentury ACER byl zpřísněn upřesněním, že dříve než agentura vypracuje zprávu o vyšetřování podle článku 13, mají vyšetřované osoby právo vyjádřit se ke skutečnostem, které se jich týkají.
- h) V článku 16b bylo vyjasněno, že pokyny a doporučení agentury jsou nezávazné a že agentura nebude moci zveřejnit informace o tom, zda se vnitrostátní regulační orgán těmito obecnými pokyny nebo doporučeními řídí.
- i) V článku 18 a v 18. bodě odůvodnění byly provedeny změny s cílem zajistit jednotnější uplatňování správních pokut ve všech členských státech. Za tímto účelem byl vložen seznam kritérií určujících tyto správní pokuty a jejich výši. Kromě toho byla členským státům dána větší flexibilita tím, že byla zavedena možnost stanovit na základě individuálního posouzení nižší pokuty. Rovněž bylo doplněno, jak postupovat v případech, kdy právní systém členského státu správní pokuty nestanoví.

V. ZÁVĚRY

1. S ohledem na výše uvedené skutečnosti se Rada vyzývá, aby posoudila kompromisní znění předsednictví uvedené v dokumentech: 10605/23 a 10606/23, vyřešila veškeré nevyřešené otázky, které mohou během zasedání vyvstat, a dosáhla dohody o obecném přístupu Rady s ohledem na nadcházející jednání s Evropským parlamentem.
-